

4 กลยุทธ์

การพัฒนาคุณนัยเด็กเล็ก

เป็นคุณนัย **EF**

นางศินีนาฏ โสวัตร

ความเป็นมา

เมื่อโลกก้าวสู่ศตวรรษที่ **21** ซึ่งเป็นยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม เศรษฐกิจ และวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การก้าวล้ำของเทคโนโลยีส่งผลดีในด้านต่างๆ เช่น เป็นสื่อในการค้นคว้าเข้าถึงองค์ความรู้ ข้อมูลที่ง่าย รวดเร็ว

ความเป็นมา

ในขณะเดียวกัน การรับข้อมูลด้านลบก็รับเข้าอย่างรวดเร็วจนยากจะ
ป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันสำหรับเด็กเล็ก การ์ตูน เกม สื่อ
ลามก การพนันออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการถูกล่อลวงจากบุคคลใน
โลกเสมือน

ความเป็นมา

ปฐมวัย เป็นช่วงวัยแรกของชีวิตมนุษย์

เป็นช่วงวัยทองแห่งการเรียนรู้ เพราะสมองของมนุษย์จะพัฒนาสูงสุดในวัยนี้ หากสมองได้รับการพัฒนาส่งเสริมอย่างดีจะส่งผลให้มีระดับสติปัญญาที่ดีและเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

การพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21

ต้องพัฒนาทั้งการส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และ ฝึกทักษะการแก้ปัญหา

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร

(Executive Functions :EF)

คือ กระบวนการทางความคิด (**Mental process**)

ในการทำงานของสมองส่วนหน้า (**Prefrontal cortex**)

ที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำ เป็นความสามารถของสมองที่ใช้บริหารจัดการชีวิตในเรื่องต่างๆ (รศ.ดร. นवलจันทร์ จุฑาภักดีกุล, **2560**)

เป็นพัฒนาการที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน

การสำรวจพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร
และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านการคิดเชิงบริหาร(EF)
ของเด็กอายุ 2-6 ปี (มหาวิทยาลัยมหิดล,2560)

พบว่าเด็กเกือบร้อยละ 30 พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร(EF)
โดยรวมต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ($T < 45$)

และ พบว่าเด็กวัย 2-6 ปี มากกว่าร้อยละ 30

มีปัญหาพฤติกรรมด้านการคิดเชิงบริหารมากกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ($T > 55$)

ข้อมูลสถิติสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

- เยาวชนเสพยาติดมากที่สุดถึง 2.7 ล้านคน อายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 3 แสนคน
- เด็กอายุ 11 ปีจำนวน 7 คนเริ่มเสพยาบ้า และอายุ 7 ปีส่งยาบ้า
- ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อายุต่ำกว่า 19 ปีลงมา ท้องถึงปีละ 1.5 แสนคน
- พบเด็กวัยรุ่นเสพลี้ออนาจารผ่านสื่อออนไลน์
- ผลสำรวจการติดยาในเด็กและวัยรุ่น ประเทศไทยเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย เล่นเฉลี่ย 3.1 ชั่วโมง ต่อวัน
- การติดยาเสพติด หนองใน และซิฟิลิส สูงถึงร้อยละ 15.13 และ 11.91 ต่อแสนประชากร ในปีพ.ศ. 2559

จุดเริ่มต้น

จากปัญหาดังกล่าว จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจะพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก
ของศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ให้เป็นศูนย์ EF

หรือ ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมอง

เพื่อวางรากฐานการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดเชิง
บริหาร(EF) โดยใช้แนวคิด Executive Functions

ส่งเสริมบุคลากรให้มี องค์ความรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ที่เอื้อต่อกระบวนการคิดเชิงบริหาร(EF) ที่เหมาะสมกับวัย
ครอบคลุมทักษะการคิดเชิงบริหารทั้ง 5 ด้าน ที่สำคัญในเด็ก
ปฐมวัย คือ การยับยั้ง/การหยุด การยืดหยุ่นทางความคิด การ
ควบคุมอารมณ์ ความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ

บันได 7 ขั้น

1.การบ่งชี้ความรู้

2.การสร้างและแสวงหาความรู้

3.การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

4.ประมวลและกลั่นกรองความรู้

5.การเข้าถึงความรู้

6.การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

7.เรียนรู้

1. การบ่งชี้ความรู้อื่น

นำข้อมูลด้านลบต่างๆมากมาย

มาทบทวนระบบการดูแลเด็กและเยาวชน

- อาศัยกลยุทธ์ในการดำเนินงานในด้าน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานสถานพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลการดำเนินงาน
- ในขั้นตอนการพัฒนางาน ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มงานต่างๆในหน่วยงาน และสหวิชาชีพ แพทย์ พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสิ่งแวดล้อม นักโภชนาการ นักวิชาการศึกษา ในการเพิ่มพูนทักษะองค์ความรู้แก่บุคลากร ควบคุมกับกับประเมินผลการดำเนินงาน หาแนวทางที่ได้มาตรฐานและถูกต้องร่วมกัน

ถอดบทเรียนถึงแนวทางการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากร

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ด้านพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (Executive function: EF)

ด้านโภชนาการ ด้านการป้องกันอุบัติเหตุและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

การจัดการสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็ก

ถอดบทเรียนถึงแนวทางการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาสถานที่ให้ได้มาตรฐาน

จัดสถานที่ให้ได้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ
จัดมุมส่งเสริมพัฒนาการให้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการและการคิดเชิงบริหาร
เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมดนตรี มุมเกมการศึกษา ห้องสมุดนิทาน
สนามเด็กเล่นตามรอยพระยุคลบาท
มีมุมการเรียนรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก และการคิดเชิงบริหาร สำหรับผู้ปกครอง
เพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

ถอดบทเรียนถึงแนวทางการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

จัดทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร (EF)
โดยบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัยปี 2560
ผลิตหรือจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

ถอดบทเรียนถึงแนวทางการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 4 การประเมินผล

ประเมินผลการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเป็นศูนย์เด็ก **EF**
ในด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสถานที่ การจัดระบบการเรียนรู้
พัฒนาการเด็กปฐมวัย พัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย

3.การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

ถอดบทเรียน

จัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

1. กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF)
2. ฐานเล่นตามรอยพระยุคลบาท
3. การจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน (Bilingual kids)

4.ประมวลและกลั่นกรองความรู้

พัฒนาสถานที่

พัฒนาบุคลากร

พัฒนาศักยภาพครู พี่เลี้ยง
เด็ก ให้มีความรู้
-ด้านการส่งเสริม
พัฒนาการเด็กปฐมวัย
-พัฒนาการความคิดเชิง
บริหาร Executive
function : EF
-ด้านโภชนาการ

-จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ได้ตาม
มาตรฐานสถานพัฒนาอเนกวัยเด็ก
แห่งชาติ
-จัดมุมส่งเสริมพัฒนาการให้เอื้อต่อ
การส่งเสริมพัฒนาการและการคิดเชิง
บริหาร
-ลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท -มีมุม
การเรียนรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก และ
การคิดเชิงบริหาร สำหรับผู้ปกครอง
เพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ด้วย
ตนเอง

การจัดระบบการเรียนรู้

-จัดทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ
ส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร
-ผลิต หรือจัดหาสื่อการสอนที่
เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย
-จัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิง
บริหารโดยบูรณาการเข้ากับ
หลักสูตรการเรียนรู้การศึกษา
ปฐมวัยปี 2560

ประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเป็นศูนย์เด็กEF ในด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านพัฒนาเด็ก
และพัฒนาการคิดเชิงบริหาร ด้านการพัฒนาสถานที่ให้ได้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาอเนกวัยเด็กแห่งชาติ ด้านการ
จัดระบบการเรียนรู้ให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (EF)

5. การเข้าถึงความรู้

- หน่วยงานมีการจัดทำแผนตารางการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้
- บุคลากร มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ปีละ **2** ครั้ง
- ผู้ปกครองมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ปีละ **2** ครั้ง (ภาคเรียนละ **1** ครั้ง)
- มีเพจในการเผยแพร่ความรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลสำหรับผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป เพจศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย

6.การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

- บุคลากร มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ปีละ **2** ครั้ง(ภาคเรียนละ **1** ครั้ง) มีการกำหนดประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องพัฒนาการเด็ก พัฒนาการคิดเชิงบริหาร วินัยเชิงบวก การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเล่น นิทาน การทำสื่อการสอน ทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โภชนาการ ทันตกรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันอัคคีภัย
- ผู้ปกครองมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ปีละ **2** ครั้ง(ภาคเรียนละ **1** ครั้ง) มีการกำหนดประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องพัฒนาการเด็ก พัฒนาการคิดเชิงบริหาร วินัยเชิงบวก โภชนาการ ทันตกรรม

7.เรียนรู้

มีพจนานุกรมเกี่ยวกับความรู้ **EF**

พจนานุกรมสาริตสงเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย